

ЧУРАШЧЫ
ОРОПУОНУН
ХАБЫАТА

ХАБНАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 60 (7445) ● 1993 жыл, Маусымның 22 күні, Суббота ● Сыйақы 1 сом, 50 харчы

БҮГҮН—
НЬУКУОЛУН

СҮӨБҮ-АС
КҮӨХХЭ ҮКТЭММИТ,
ҮРҮН ТУНАХ
ЫЙЛХ КӨРӨ-НАРА,
ОТ-БЫЛАН ХОМУУРУН
КҮҮСТЭЭХ КҮРЭБЭ
КҮҮТЭР

самаан сайын
бастагы күнүнэн!



БАРЫЛ ХАЙАТА ДА ЫЛЫЛЛЫБАТА

Саха Республикатын Урдук Сэбэтин XVIII сессиятыгар Россия саҥа Конституциятын икки бэриэс дьуудулланинна.

Сессии тууаанаах бопсурооска ылыммыт уугаар-бар икки барыл иккиэн Федеративный дуогабар-баллааныаҕаларыт сеп түбэспэттөрүн, Саха Респуб-ликатын Конституциятын учуоттаабаттарын, оһон-дунганах федеративный государство Конституцияты-

гар төрүт буолар кыахтара суоһун туһунан этиллэр.

Республика боломжуну алаах представительдерин быһыматынан РФ Конституциятын барылын бөлөмүгүнү рабачый бөлөх састаабыгар кыһын үлэһигиргэ Саха Республикатын Урдук Сэбиэтин председатели солбуйааччы Е. М. Ларионов уонна республика Конституциянын суутун председатели солбуйааччы А. М. Петраков быраан ыалларын туһунан уураахха киллэрилиннэ.

СЛАСКЫ ЫҢЫ

Абьес ыйдаах кырыа кыһымыгыт ыйдаанан, са-
бымыгыт кэллэ. Көһүнүк
хас да сыт субуруччу ку-
раалнаамыгыт хавр хайда
хайдарын кууттубут нин,
кууһшөтөбүт нин. Сорох-
тор быйыл өҥ дыыл буо-
ларын тускулдаабыттар,
ол быйыгытар татым дыл-
лы толуклооччулар эмэ
бааллары. Нин күрдүк
«Дыйдыгытар» араастаан
этиллэрэ, Оттоһуу тууу да-
гыны катээн көрбөт, дыйл
күһүһүнүн «тахсымытын са-
тыан сабыдалаабыт дьон
быйыл хавр халыһар, уу
кэлпэхтээбэр бүүрүмүнү
санаалаахтара. Хаар ба-
лачча тулуутаста эрэһи
уу ыллөбөт. Тыһыһан
халыһы эмэ тахсыбыт ча-
быһы куурдан көбөһөт.
Олус тыһыһы саһс буо-
ла, хас да түүүү көһөрдө,
онһөөһөр нүүрүһүн саһа
быһан эрэр.

Отгон Хатылмытан оройон шингигэр дээрн угулсигин судуулар бааһиһаадыр сүүрүшөөр куурбууттар, буор бурбайар. Ол эрэри хотоол, аһа өртө ууһан аллар, бадырааныһиһ көрөн сытар. Ити «Хатылытабаарыктыба сирн оһороччуларын саскы үлэдрин уһханыһ атахтыабет. Дыһ баччатыгар дээрн таах олоруохтаабыр ным айһа 13 күнүттөн киһи тракторыһан сик сатарыһыһ сағалаабыттар, эвөө аһа чыһаһыһа саскы бурдуктарыһа

тэн хаанаймыстыбатын хон
бонор техникаларын бэри
йэлэр. Хаанаалар сөн
буулалалар эрэ мннэг
күргүүмнэхэнтн турунар
га бэлэмнэмлэр.

Туорахтаах кудьураах
ры быһыл 564 төстүргэ
иһимэхтаахтар. Сизэмнэ
төлөрү хааччымыахтар.
Эбизин уонна дьаһиман
аһар быһаммаахтар. С
кыан баран бүрдүү үү
нэрээччилэри сирдирбэл
ин турта улаахтын
дыһыннарар. Ити үлү
гүрдэх кизэ кыамаан баа
һаахтар согуруу уонна
арсаа өртүлөрүнээди бү
төйдөрө бүтүнүү көрүн
төхтөн сытар. Манын
буоллаҕына оройуон ки
ни өлөхтөөхтөрүн сүөлү
лэрин, саагы үөрүн тэ
сигээнэ буюлар дыһар
лаахтар. Дьэ ол иһин
сизэмнэ сирэ буларга
даҕаны сирдирээ оморугу
тугар турунарга суотта
һаллар, өссө «Хатылы
табаарыстыбаттан көмүс
тууруорсар баҕалаахтар.

Вийнги Бэлнлээ
баагынхныг нэгдэж
75 маркын тракторыг
нэг сүний савдарагчид
Яков Алексеевич уулс
Григорий Федорович
сүбүт Улаатар нөгсө
нэг буюу өрүктүн ба
дараа аймгаармахаа
нэгдээр сүдөхтө тох
туу бээрлээр, нийлэл
көгүүтүт Кудкинның
бөөлүнээр таялт үрдэрэг
улам уустан сүтэн барар

Огноо нэрбүүлнүүт бадарча илээтнэг; уу шийдэл сүрдүүжилээр тохтуурга күлээлбэгт эбит. Трэктористар бадарчалуарын дэргэд нэрдүүлэр, хэвэн баралтларын субаластилэр. Ол уулаах, бадарчалангоох сүрдүүлэр арынгаан халдларын барил, сэлгын үлээлээлбүүлнээр боддлар.

— Итнннн сирдэр эз-
бөхтэр, — диир Яков Сто-
панович Алексеев. — Ону
хайыг да ыһахпыт суох.
Арыллан кэбиһи бэрэ-
лиһа турарыт. Эинти этэр-
пит курдук, баалына иизэ
кыарыыра чыхса. Ол иһин
этэбин Саха сириг усу-
дуобуйатыгар олус ма-
нык киин-изэмэни баайы-
налары өйүүрү табыаһа
суох эбит дэнэ. Кээм
иһэн көрбүккүт буолуо
хас эмэ алыһа илэйдиги
ортуларынэи сыбадьаннар
солооннор баайыга өйүү-
буттарыа. Ол иһин сираш
шуура тэгэ суох. Онон
үрдүг сирэ арда куура,
хоттоод орто үчөө сытар.
Холобуур, муостаны тэг-
кээтэххинэ, кэлсидэххи-
на ара тег буолар дии.
Оттон манна онук тэг-
каһи суох. Ол партия
сириг шууруун көрөн
дыбуе-Дьобуе оторуо эти-
лэр дии санныбын.

Ити туран ордонгута Саха АССР Министрларын Советын Председателлн бастакы солбууааччы бокунньук С. Н. Платонов орубуна ити баайы

[illegible]

Илгичийн үлдэцэн-хам-
саан хатималар снэмэн
хэхан уосон хайдах сирн
буллараллара биллнм.
Билгичийн урууку нурдун
уобаттэн дэлхийны суох.
Турхатах култураны
тобо нэмнэх сирэ уосон
хэхан ыбаллара байлэлэ-
рин үтүэ нонгүллэра. Ол
үрдүнэн сиртэн турхатах
уунууну ылыны билгичийн
дараны болгомто сирэ
ууруулуоб эбит днэн са-
налда кэлэрин. Зөөн-сөөн
дуу агромон дуу сннги
салтарьны хэхан ыбал-
ларын ылан бээрэллэра,
халчыстыбатын хонтуруол-
дууллара, техинна ннэрэ
суох сирдэрин эрдэтинэ
нэрон тута бынаарын
гэдин ннэллэра олус да-
налда бөөдүэ эбит.

С. АЛЕКСЕЕВ

УЛАХАН ТҮБҮЛГЭЛЭРИН КӨРСӨ

Чурапчыга аат ааттаан

Бэс ыймгар республика спортнайх күрэхтэһин лэрин календарымгар хае да улахан дыабыллар нэлэриллэннэлэр. Ый 11—13 күннэригэр тэа сирин спортсменнарын инчигин сүл буола-буола мытыаллар биир саамай дыбуһунаах түһүлгэтэ—Манчаары Баһылай бириниһигэр күрэхтэһин—саха түтүү буёбосторун уонна быһыйдарын Покровскайга түтүбө. Ыһыах эрэ инниэ, айылҕабыт ситэн-сигиллэн эрэр утуккан кэмнэр, бэс ыйын 17—18 күннэригэр быһиги Чурапчыбыт спордү талааччыга кэрэхсэнэр иһки интэриэһинэй күрэхтэһин хаһаайыһынан буолуо. Сага стадионмуутар чэпчэки атлетидага республика чемпионата уонна быһый аан баастаан төрүттэнэр дыһын түһүлгэ. «Саха сирин кигүдү тустуга сулустара» диэн ветеран бөбөстөр турнирдара—мытыаллары тураллар. Итиэргэ бэлэкиинин үлэлэрин сүүрүнүүргэ райсовет председателэ А. А. Захаров сайыйааччылаах оройуоннаагы комиссия төрдиллибэ.

Бүгүн бийнги комиссия чидэнз, оройуон дыһал-
татын физкультураба уонна спорна отделын на-
чальнига Е. В. Пуловы кытта кэпсэтэбит.

— Бу күрэхтэһинилэр тустарынан, Егор Васильевич, кэпсэи түс эрэ. Чэлчэки атлетикаттан сабалыахха...

—Чемпионашка республика 21 оройуоннарыттан уонна Дьокуускайтан чулууттан-чулуулар кэлэн тыгныахтара Хамаанданан уонна бириднэлэн бастыар иһин күрэхтэрини, онон хамаандалар эр буолбакка, бириднэлэн сүүстээх спортсменнар эмиз кэлэхтэрэ. Тэс сири спортсменнарын былырыынны IV спортивнай ооньсууларын курдук буюу суоба, сорох көрүгүнэртэ үрдүк көрдөрүүлэр ситиһиллэхтэрэ, рекордар да тувсарыллыахтарын сөп дэн саныыбын. Былырынны хамаанданан киксирни тыгааһына улахака бэрт этэ, онуук усуллубууага рекордарга дурданыар үкүсүгэр кыаллааччыта суох. Чемпионашка манын көрүктөр индлэридинниэр: дыахтааларга, эр дьонго кыагас, орто уонна уһун дистанцияларга сүүртүү. 4х100 эстафеталар, уһуну ыстанны, үстэ тохтүруу ыстанны. Маны тэзэ биһиги оройуонмуттун предстателлэлэрин көрдөхүлэригэр программаны тыһыан ветераннарга сүүртүү шалы дистанцията көнүлүннэ: 40-тан уоһа саастаах эр дьонго—3000 м, 35-тан уоһа саастаах дыахталларга—1500 м.

Чемпионашка оройуон үстэ толору естааһаах хамаандалары адалаа дэнэ эрэбэнт.

— «Сулустар» турнир-дарын көтөңөзөччү элбэх Олимпиецтарбытыттан Павел Пинингиттан, Роман Дмитриевтан, Александр Иванюктан сабалаан урук-ку сылларга аар-саарга аатырбыт бөгөстөрбүт эдэр саастарын эргятэн кө-бүрөгө тахсыахтара динл-ээрэ шырдык дуо?

[illegible]

монгүөрә суох быһаар-
бытара.

— Усулзобуйата хайдагдуй? Ханнык ыйлаанынарга тустуохтарей?

— Спорт маастардара
арэ нэлтэхатара. Арай
75-кг уонна онтон үөхс
маастар айыабынан бу
ыйааһынарга маастарга
кандидаттар киирэллэр
көнүллүнэ. Саастарынан
икки бөлөххө араарыл-
лаллар: 40—45 саастах-
тарга (1949—1953 сс.
төрүүх дьон) итинки 46
уонна онтон аҕа саастах-
тарга. Манык алта ыйаа-
һын категорията быһарган-
на: 53, 60, 68, 75, 85
уонна 85-тэн үөхс кг.
Бириднн ыйааһынна 15-
тин—18-тыы бөлөс кыт-
тыа диин сабаҕаданар.
Мана төгө пенсияда тах-
сар саастарын туолбу-
урукку аатырбыт тустуук-
тарбыт эрдэгтэн оһаа-оз-
йаларын ыһарсаа ил-
бүөргө иуөн көрсөллөрө
эмнэ куутуулар. Аас-ди-
кини, бары бэркэ билэр
дьоммут, итинник баҕа-
даахтарыа хайыы-үйө он-
лордолор, сураҕа, эркин-
дэ эхэллэр үһү.

Выразабылгата барыта урунгулуу. Үстүү мүнүү-талзах ортотусар өңөр мүнүүтэ сыныбалаңнаах илпн нерионна тустуохта-ра.

—Бишгиттэн көбүөрү
киинээх тахсыахтарай?

— 15 жилийн өмнө агардаах арчиллын бастайн спортуугар сырьтат, Бары да байдалын хэмвэрлугар республикада, ону ааһаа сорохтор Россия, Соко туууагалэригэр киэниин бидлибигт спортсменнар. Киэниэр ортолоругар Вячеслав Карпов, Семен Маизров, Семен Морфунов, Роман Неустров, Гаврил Николаев (бары 68 кг), Зинокевтий Морфунов, Афанасий Седалицев, Афанасий Табашиев (үхүөн 60 кг), Петр Кислаев (85 кг), Николай

Решетников (85-кг үзгөс) уо. д. а. баалар, Кытааччылар бабалары учуоттаан, тренердэригэ республика үгүөлөх тренердэргэ К. С. Постников уонна Р. В. Неустраева амаатыгыт. Сотуру эрчилли соруун иинис үһүмүздэ оло спорттивнай оскуолатын базигытар сабаланыа. Омоо оройуоммут спорттивнай аатын-суолун көмүскүүрүтүк ветеран бидэстөрбүтүн барыларын ыгыһаахыт.

(Бүтүүтүн 2-с стр. нөр.)

Чурапчыга аат ааттаан

та болзолтону нүүнүрдүөхкө, Оройуон ишине дыйалтата, тарилталарын салайаачыллара санвитнай - экологической духмелечини иттинэи ыытылдар бари дыйалталга ураты өлпүтүнэстөөхтис сыһыаннаһыахтара, бу өртүнэи сазиммалаи саргахситиэхтэри дьон эрэниэхкө сөп.

[illegible]

—Егор Васильевич, оч-
чого вымахтары хаһан
мытарга быһаардылар?

БНМАУ-аар нэлэлдэн
тархсан мэтэлдэхтара.
Оройгоо шонигэр ынаах-
да тусга күн болдонуо
суоба, национальнай бй-
рааһыншын снэра-туома
бу күрэхтөншлэр програм-
маларыгар баар. Оттон
спортивнай өртүн ыллах
ха, яти күннэргэ мас-
тардынмэтгыгар, хапсагай-
га, национальнай мста-
ныларга (сэтгэ туоска
ойуу уосай түмүгүнэ)
күүнү хөлөбууга анал
бирнэмэ берилдиэ. Онно
кин барадаах барыта кыт-
таага.

Тягтада П. А. Ойуу-
муский төрөөдүтэ 100 см-
ла туолуутугар амаллаах
мобилейнай ыһыах бэс
ыйын 19—20 күннэригэр
ыһыттыллараан, нэһилнэк-
тэр ыһахтара бэс ыйын
21 күнүгэр болдьоннулар.

Кандидат П. ПЕТРОВ

ЭРДЭ БЫЛААРБАККА...

1989 с. нисуудлаан хаалбыгм. Манган салгыны мэлтээхлүнэ, эрдэтэн туттарга санамчлыг таражын олоххо идлэрэр ымадым суох буолсу диил, оччотоону сельсовет улаһытара ылыбат сирдэрттэн харыс ба сирн туораабакка, газары туттубутум. Дынныан, эрдэ туттар баҕалаах этим ди, ыдыныан себүлээбэтэрэ. Инньэ гынан маһа суорулла: баар иккэ сыл ыады сыматта Акулина Петровна сууртар «адам туруоруабыт баҕаналарын кэрдэттээн кэбистэ» диги этэртэ эмэ туһаннаах аҕаһааччылар уһааҕа быһа ханан ааларын кээлгэр быһааран бир-дэтхэрттэн. Эдэниини ану билэрэ буоллар, баҕа территориялар баар баҕаналары ыдыппыт баҕаһа суох этэ дии сатыбын.

Таайбын П. Н. Даян-
овскайн хомпуугабын
ойдөөбүүн. Иен-
ида тахсарбар сэрин
онга үдэ ветеринара,
арыта 30-ча киин мус-
ан олодохторуна, та-
инисэбин туттарбытга-
и, убаа, унты бэлхтээ-
лгээ. Огно махтанан

тил атарбар урут пенсияга агаарылдыны албастардаах этэ. манна олоороччулартан сорохторутта да суох тахсыбыккын, сорохтору буоллаахка партия сатала суох чыстатан таһаарара, ону өлүгү П. К. Дьяковскааы пенсияга агаарыттан да билэбит дьэбитим. Онон бочуоттаах сынньаланга тахсааччылар тэҥ суоҕу усулуобуйага түгүлүллэри сирдээх буолуо этэ, ол иһин пенсияга агаарылдыны анал оҥдо көрүлэрэ ордуу буолсу дигэн санаабын биллэтим. Итиннэ кырдыаҕа таайбын холобур эрэ быһытынан ахтан аһарыппын сорохтор токуруттан өлбөөбүттөр быһылаах Партия салабар эрдэтинэ рабочай дьон пенсияга барыылара үксүгүр хобдох буолара. Бигин дьонго барытыар тэг сыһан наада. Сельский Сэбиэттөр, нааһаахтар дьаһалталарыттан түгэнэргэ бу иһин учуоттуохтарын ол этэ.

Афанасий ЕФИМОВ,
Саха Республикатын
тыттын хаһаайысты-
батын үтүөлээх үлэ-
һиһэ.

РЕДАКЦИЈАТТАН: Наянлик салайар органшара
манша кээнгэр сөптөөх болдомтону ууран, туох да
иэнкүөрү төрөппөт курдук дымаланы быһааран кэ-
бисэнттэрэ буоллар, кырдык да, хайыатынан ии-
риэтээни, кинигр-хагыр сангарымы тахсыа суох этэ.
Манын өйбөстөөн сельский Сэбиэттэр председате-
лэригэр даҕаны, нэһиллэктэр дьаһалталарын ба-
һылымктарыгэр даҕаны туһаайан дьон иккэн арды-
гэр тахсар маншк өйдөспөт быһыы-майгы дии-
гин илгитиэ, дымала ииэстэргэ көрүллэр, оуоха
сөптөөх дьаһал ыыллар кыахтаах буоллаҕына,
уталыһпакка быһааран ииэһххэ дьин этиэххэ соп.

Редакцияга Болтур сельской Сэбиэтин председателэ Е. В. Абрамов майнык эппэти кылларда: «А. П. Дьячковскийны уонна А. П. Ефимовы сельсовека ыгыран кэпсэтибит. Ол түмүгүнэн иккин 0,16 гектарды ууайыа сиригэр сөбүлэстилэр. Сельсовека кэпсэтинэ турбута бүөлэр, эрдэ быһарылар дымак эбит диир түмүккэ кэллинэр. Байа-байаларыг өйдөстүлэр, аймакты да дьон быһытынан ойһон, эйэлээхтик кыллыы олоруохтустулэр».

ТҮМСҮҮЛЭХ
БУОЛУО ЭТИБИТ

Саха үтүмүн үйэлэртэн үтүг санаалаабынан, айыныгас ийинилээринэн бар-дьонго билинэ мин, биллибэтэ мин. Билигин 70—80 саастаах кырдаа-бастар киинилэр ийэлэрэ-абалара дьыл баччатыгар сайылыкка тахсалларын, онно көрү көбүлүттэн туталларын, от-мас үлэти-гар хардарыта нөмөлөсү-нөн, үйэлээх-саастарын тухары өйөһөн-убаһан олоруттарын өйдөрүгэр хатаабытара, дууһа-ларыгар ингэризммиттэрэ, Өбүгэлэрбит өскө-саакка тиэрдэр охсуһууну, өйүөннээхтик элһиһи-билбэт ыраас ыраллахта-ра, эйэ-дэмнээхтик ыкса-ыаллык ололору сөбү-лүүллэрэ, күлүктэрини быһа хаансыбаттара.

Сотураабыта үрүүг аһы атыылыыр маҕаһыыҥҥа соччо онуук аарыа кырдыаҕа суох, пенсионер, билигин даҕаны маһы аастыах, оту оттуох көрүгүзэх бэркэ динн билэр киһим тыһыттан-өһүттан соһуйду даҕаны, бэркиһээтим, хомойдум даҕаны. Кини дьон ортолугар от оттоо-буотох, бурдук ыспатах, жас кэрдибэтэх, быһата, хара үлэ дини билбэтэх кырдыабаастары үбөҥ хоһурбатта. Бэйэтэ эрэ колхозка көлүүр буһа буолан сордоммутун, бурдук бөбөнү үүннэрбин, оту даҕаны оттоо-мохтоспутун курдук көпсэинэ. Дьэ уонна билигин туох даҕаны чэпчэтиннэн, көмөнөн туһамалыттан сулаһа нэлэниэ. Оттон үрүүг үлэнэн баахарын ниттиммиттэр, ээринэ кыратык сыйдыбылыттар, билигин баар орох ветераннар олох даҕаны сааны туппакка ынан баран кизбироллаһын, ветераннарбыт дэллэлэрин, оттон киһилэни, тыыл ветераниарын, уохха даҕаны холуйбатарын туһунан киэҥ ис оһоонноох «декларация» ахта. Уочараттаан турар бахталларга, оболорго, дэрдэргэ, кырдыабаастар коммунист агитатор-аабар быдан күүрүү-эхтик этэр-тыһытар чыи буолан биэрэ. Бэркээн эрэ кэбистибит.

Бу кишини, кырдыа-
лы диирбит дуу, төрдүн-
уунун, өлөлөрүн олохто-
рун дабаны, балаачы уду-
малатабын. Онон саха-
лар барахсааттар мэхэнэ
сагарары, хабырдык
тыллаһары, кишини со-
луута суох баһааһырда-
ры, үөһэри, онно суоҕу-
нан саатырдары саттаах-

Красноярскай даабы моделлар дьизэлэргэр Сибирь фольклоругар олох курбут аныгы көстүүнүр, араас снэдэрэй таҥас-сап, концертнай былааччылар, сыбаайба туялеттара, биридинлээ сакааһынан күнүстэ кэр таҥас айыллаллар. Былаангача – Сибирьдээги мода кишини тэрийин.

Снимокка: моделлар-
тан бирдәстәрә.

(PHTA—CCTA).

сэлзэннээх дийлээн
санаатай багаралыг
Бийнги, кырдыгас, ая
саастаахтар дээр дийл
мандыг нэмдэаама бэл
либэт, ханна тийгэрб
ийдагараан да нэстүм
үйэтгэр сааспыгын ю
нуур дымтлаахтар
куустээх түмүүрээх
бнр санаалаах буолла
пыгына, сатанар, Олох
долгунугар эрднэт суох
олорон хаалбыт оролор
бутун, омук буолан эчч
рнр кэснлбнтин, ычча
пытын, кнн-хара оро
рорбутун умнарбыт
айыта бэрт буолаары

Сэрин, үлэ ветеранына-
рын оройуоннаабы көп-
ференциятынан бизэргэ-
хэмит сүбэ мунуһаа бу-
адыас абыах хонуктаа-
дыта ыгырыллыбыта
Онно оннообор оройуон
иннинигэр олорор кини
иннииниэртэн үгүстэрэ
хэлбэтэхтэрэ. Кворун
тахсыбатабынан ити мун-
уахпыт бу ый 26 күнү-
гэр көһөрүллүбүтэ. Итин-
дэ сүбэ бари чилиэннэ-
э кэлэргитигэр, нөхтөөх
ыттыһыты ыларгытыгар
абыарыт. Вырабыллан
һа састаабын талыах-
аахпыт. Кини председа-
елинан, секретарынан
эрийэр дыобурдаах дыо-
уу талыахтаахпыт. Та-
нилтабит бойзта туспа
стааптанар. Ону республи-
каабы таһымнаах
конференция өссө чоку-
ан, тулсаран биэрдэ, Об-
ество ааттаах анаа
еттаах, онно үнтээх
оллаһына табыллар.
он хас биэрдин веге-
нон, пенсионер усунуос
лүөхтээбэ өйдөнөр дуо-
охтаах.

Үн бишр эмэ ветеран-
тайн, пенсионербытын
рүүлээх хүнүнэн ээр-
лирбонтигар, бу дайду-
букайтын калбит суох.
он кууаарынн таан
тэххэ, хайабыт эмэ,
йэтин-абатын мыр-
ра аттанарыгар кутур-
ны биллэрлэргэ тутту-
охтаах. Рынокка эн-
инэн сибээстээн, бил-
рин да, венои да сым-
лара ботуччу буулан
аллар. Отгон билгин
суогууан оюн-мазан,
илтэлэриная сөрөнөн
ларин биэрэбит.
Сүбэитигэр Кыайы
сыла туолуутун көр-
үүгэ бэлэмнэнин ту-
нан көрсэтэхиниго
ыллар. Онон сакайы
стайны хайаан да
да. Болдьоммут нэм-
там ыйын 26 күнү-
сүбэ чилиэннэра ко-
гитин өссө тогул са-
абыт.

Петр СЕДАЛНИЦЕВ.

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ ДВУХМЕСЯЧНИК
КЫЛААБЫНАЙА – КӨДЬҮҮНЭ
он үрдүнэг мүнө

Оройуон үрдүнэн муус устар 1 күнүттөн бэс ыйын 1 күнүгэр дээрэ ырааһырдыйы мйдарэ биллэриллибиттэрэ. Ити одус уһун нэм. Дьыннэн, наһаа уһатыы-кэпэтэти наадата суох. Хас сымт ахсын итинник биллэриллэр буолан, нэһилиэнньэ даҕаны үөрөнөн хаалла. Онон биллэрин даҕаны эрдэ, бириэмэ уһун диии ойдобул үөскэни ээл-дээл сыйыаһаһаллар, куйбаларыгар-маһкыларыгар овустар-баттар, Оччотугар ити дыһаһал туохха даҕаны наадата суох буолан тахсан.

Агыйлах сымалагында оройуон салалтата интернат-оскуолада муһиннахтыы тахса сымалдыгыта. Оһио үһсү киллэрибитим даҕаны онтунам оноһ хаалбыт быһыылаах, истэн эрэ кэбистэхтэрэ дии. Ол нһиһэ онно эһит санаабын хаһыат нөҥүө суруйарга саныным. Сылга икки үлө күнүтөр ырааһырдыныччабындырдынычча ыһтыахха наада. Оччогуна үлэллэһиэн бары кыттым элэлэр, техника даҕаны ырааһырдыгыта үмүрү тардыларгытар тодоостоох. Оттон үлэ хаһилан кэһиниттэн эбэтэр өрөбүт күһүргэ субуотунуһук курдук тэрийдэххэ ким үлэллэр эрэ үлэллэбэ, куотууначчы элбиһэр чуолкай. Ким оҕото сатанна суоҕа, ким аалдыар, ыараханы көтөхтөө буолуоҕа, сорохтор онно-манна барбыт латырдыахтара. Оннук буоллар

эрс илэвчтэй да дэвч хэвч
чигшгээтэй суух, эвч-дээтэй,
буулах-хааллын эрс дэвч
үзэгшчигчлэр.

Овоң үзү күнүгэр су-
буотунуык төрийн арга-
һардымын мыттаха, үзү
көрүлүрүнүн дьону араар-
таан, техниканы сыһар-
таан бирдэхэ үзү кө-
дүүстэх буолар түөл-
һай. Уматтылахха айы-
лаах тута уматтылар,
тиэлиэххэ айылаах ута-
лытылбакка тиэллэр.
Бөгү-сыйы чомоһтоон
көбүһүн баран хааллар
сыйыа, килин ол уһаан-
кэнээн тиэлибонко да,
уматтылбакка да хаа-
лыттылар. Тымал иһэн көбүһү-
сүрөдүк оҕолор өһкө мөһ-
кө тыһахтара. Оҕосуну
һаһаастаан, чомоһтоон муг-
ламкыһыт төттөрү тер-
төрүлгөр иһиллэн хаалар.

Итнинең күргүзүнмөх тахсыллары сөөс бам айыл бастаны агарытар уюна күбүн баладин айыл икисе агарытар шылар ордун. Итн икни күй үлөдэ хамнаска узакан охсуузу өгөрбот уюна бөх-сыме блус муа нууллубат Дьон олдор уопсай дымаларын помую ниларын эргиччи буору мал быһытыяхха кир дэх уута тардыматын, бөгө-сыллы ыһылдыбатын паадатыгар. Дьоз-ют уо на коммуналный хаһаа лыстыба холбоһуга уи сайдарга кварталларынан бөгү-сыллы ыраастыр рабуайдары тутар. Ки нилэр көмттөн көмгэр

иараатаан уматан ивэллэ-
рин ирдвэххэ. Уолсайдар
олсорор маллар бэйэлэрэ
бөхтөрүүн-сыастарын жэ-
ннэх тохонно, дымаларни
тана малды ивээс-ивээд
буоларытар кыһаных тус-
таахтар, түмэс түһөн сү-
бдэлһэнээр наада түбэлтэ-
тарын субуотунуукууох-
тарын да сол.

Күзөбүт кытыгыта жө-
рүөхтөн сүөргү турунтаах.
Арас мас-от, тимиң, бо-
робулуоха, таас баанна,
бытыылма үлтүркөйдөрө,
туяаттан тахсыбыт жас-
сыныа көдүөһэлэрэ, ыт,
куоска өлүктөрө, өдүнуох
буолан баран ыраабыл-
дыбыт таңас-сан, бытыи,
ини ааган сиппэт бары
кууаранынан туолан сы-
тар. Онуоха Чурапчы сель-
ской Сойбозта иһаммийа
сүрдээх. Вилдөттөрө-көр-
бөттөрө буолуо дабын ий-
и тыта тахсыбат. Онон
жө атахтарынан, хоннох-
торунан быттыгынан
көрөн араартаан тартыт-
дэргэ, оскуомаларга мый-
арбас сүктэргэ ырааста-
тыахха уонна ол ууааста-
тара мэддэн ырааа буо-
луутугар аһиэстийин сү-
гүллэрин олохтуохха. Оч-
чобуна хардарыта конту-
руол олохсуйуон. дьом
дааны тардыынан сөн.
Оройуон киини уулусса-
ларын эмчэ итинник бэ-
рэдэйдэстэхтэн ырааста-
тар, көрдөрөр-интиннэ-
рар тобо табыллыбат буо-
дуой?

Ипполитов
МИХАЙЛОВ

КЭПСИЭХНИН БАҒАРАБЫН

ХОЛОБУРГА СЫЛДЫАРА

[illegible]

Гыра эрдэнтэн тула-
бах хаалыг, агардас ий-
дэ итгилдиг кышалбатын
билбэти. Агата бир саас
таалар олбута үһү. Иккэ
улахан уолун дэргэтин
аймактарыгар иттигэ буз-
гон баран кыйыһан уол-
но кыра уолун илдэе Ха-
дигарга сурдьугар озор-
бута. Василий кыра
эрдэнтэн оскускара үү-
гэйдиг үөрэмиста, сэрэн
садалыгар сыдыгар VII
кылааны бүтөрөн, Чурап-

чытаары педучилищесі
ирифта. Бастагы курсу
бүтэрээт ариялаа ыты
рыллабыта уонна Мога
ды кырааныссатыгар су
дуусалаабыта. Японияны
кытта сарин сабаланы
тыгар Кыһыл Знамялаах
6-с гвардейнай танковай
армия 5-с корпусуугар а
втоматчытар десанттай
авзодтарын отделениетин
командарын быһытынан
Манажкуринга кырытаах
кыргыһыыларга кытыбы
та. Кинилэр авзодтара
үгүс куораттары босхолос
тута, онно кини командо
вание махтап суруктары
албахтны ылбыта. Сарин
бүтээтин кытта маадыай
командирдар кууретарыгар
үөрүмүнэ уонна 1947
сыллаахха дойдутугар э
риллиэн кэлбитэ.

Кэлээт да үүрэдийн сал-
баан уугуул идэтийн ил-
дбыг уонна Муома оро-
уонугар улаах аняммыта.
Онно Елизаветатын кытта
алхотхорун хэлбээбүттэра,
Билэ өдөлөмүттэра. Иртэ-
нэ доруксубыата мөлтөх
буолан кыра кыыстара ос-
уолула каврар сыгыттар
илбута. Билэни өкүлөр
бары үлэһиттэр Василин
Гаврильевич 12 өдө эй-
дэ, күнэ кинилэртэн тах-
сар.

Учуутал бийшгэснэл
Василий Гаврильевич дэ-
гүтэр идэлээс Физууль-
гура, үлэ уруоктарын
Энэрэр толору нээхтөөс
Анна баянжст, үүс, ху-
донин, байнайдлах бул-
нут, сир аһын да хөмүү-

га бэрт ахсааниах дяхтар тэннээр буолуохтаах. Билигин пенсияда да олордор күүнэ кыайарынан үлэлиир.

Ага дайдуу хоньнуур сэрэн шаттылаагүйн бичиглэлтэн чигсэн уонна буюукина сүлддэр. Шыны 30 итээнэ 40 сүлдэр туштуударыг Москва, Волгоградка, Ветероградка, Молдавица баран калыта. Ону таһынан улашпир тэрлэтигнэр, төрөөтүт нэһиллэгэр буюуоттанар, үөрэнэччилэрдия мадды көрүһэр, ниндэргэ байбууой сүлдэрдэн көпсир.

Ветеран Ава дойду сэр-
риитин иннэс степен
орденнаах, хас да бойо-
буой медаллардаах.

Мария ПЕРМЯКОВА.



Бийыл ССРС народнай артистка София Ротару
КІТ қуораттарынан гастрольға сырыпта.
Синможа: концерт қазығар.
О. Буддаков фотота. (РИТА—ССТА).



Мугулайдаабы АТС 200 точкалаах телефоннай снбээс станциятын уонна иини проводнай ситимнэрин үлээтэр. Данил Данилович, Пермяков Дьонуускайдаабы снбээс техникуму үбүтүрэн майна электромеханистыыр. Никита Афанасьевич Ожоненников — электромонтер, бу идэтигэр 14 сыл стажтаах, Кирилл АТСК-100/200 телефоннай станция сахала суох үлэ

днийн хааччйаллар. Нэвчилэж олох-тоохторо телефонунан сибзэстэрэ энгилэ суох буолуугун хааччыйыга кыаллары барытын өнгөрөгө ныйааллар.

Снимокка: (хангастай) Мугудайдаа-
бы АТС электромонтера Н. А. Око-
пешников уонна электромеханик Д.
Д. Пермяков.

Т. Кардашевский фотота

УУ СУОЛА ЭРДЭ
АЬЫЛЫННА ЭРЭЭРИ.

ОСЕТРОВО. Ысырынынытаалар Осетрово порда уу суолун изилдээ кэринтинэн эрдэ аста. Хабыл-үйс ыам айын 5 күнүгэр мантан таһаастах бастаны суднолар турунулар.

Оз гынан баран порт саяалатын сырын эрд савалазмышта үөрдүбөт. Өрүс пордун начальнигинин солбуушаччы Валерий Башенов быһаарарынан, таһаар калэн муһуулдууа адыһаагыттан бэс ыһын өртөтүн дикөн порт үүтүн сарбыларга күһэлдигэ.

Осетро-пудугар, тигир суол «Лена» станциятыгар таһаары азыаада Россия Правительствота таһаары Улуу Хотугу сиргэ тиэрдии бонтуруонунан хойутааи дьарытамынныан быһаарыллар дьэти пароходство вачалыннан солбуулааччы РФ народнай депутата Геннадий Хорошилов. Ол түмүгөр туох барыта тутулуктанар-кредит азыаах кээмэйинэн хойутаан ылыдьына.

«России — Саха алмаза» акционерный компанията таһарас букаатын да кэлбэтин кэрнэтэ. Алмаас хосточчулары кытта үгүс сылларга бииргэ үлэлибиптэр төлөбүрүн эрдэ аҕадын диин олус саллар. Компания кредит тийбэтинэн

СИА сонуннара

төрүт заданы бытынын
соттор мыхтаах. Оттон
таһагас, ол аата, алылык,
тэрил, тутуу матырыбаа-
ла, кэлбэтэриниз, компа-
ния үлэтэ-хамнаһа бил-
лэрдик; атахтанарытар
тинийэбэ.

СУУТ ХАРАҒА
АТЫН АТЫННЫК
КӨРӨР

Республика милицията байдал түүрт ый устата экономика зоготитар 389 буруй оюгулдуу бутун булан регистрациллаата, 187 холуобунай дымала тирлигибититан укэс госу дарство убун-аһын хоро таһыыга сийһаннаах. Ол укэс сийһин, араастаата, доруу, албынан-түө кэйдээн ылым, 12 холуобунай дымала бэрк ыһыыга оюгулдууна.

Статистика көрдөрү-
нүн, холообунан дыяла
оготулунча да, барыта
суукка тийер булбатах.
Сорох түбэлтээ суут си-
лиэстийэ буруйдуур тү-
мүтүн сымынатан көбүнөр.

«Север» АИХ-да үлэнтиттэре Басыгысова, Еремеева дуоһунастарынан туһанан сымыйа документтар оңорон балтараа мөлүмүтүнэн ордун үбү хурдотон ылыбтыт. Дьонууснай куорат ис дьылаада управлениетын силенэстийкэтир отелаа ити дьону, ураты улахан нэһилинэн үбү сызылтырарына, буруйдуурга быһаарбыт. Ол эрэри республика Урдуну суута ону «балаһынынан ордукхоһу туһанылыа» уларытат. Басыгысованы 3, Еремееваны 1,5 сылыта үсхүлүбүчүлүк күүрбүт.

Атын түбэнтэ «Долуускай» комбинат (аргыны онгорор завод) үлэһиттэрин дьыала оноруулаабыт да, суукка тийибэтэх. Куорат прокуратура, буруйдаа кэстүбэтэх дэм, силлээ тийэ сыһын дьабитин тохтотон кэбэспит. Арай комбинат кылаабынай бухгалтерын дьалааһа кэстүбүт.

— Силизестийэ үп итэ-
бинин сизини дэж үрдүт-
тэн эппэккэ, дакаастыах
туустаах. — диир Дьоксуус-
кай куорат прокурорун
солбуйааччы Дмитрий
Ефимов. Кини үп итэ-
бинин гражданскай ирдэ-
бил быһылыгынан, холоу-
бунай эппэккэ тарды-
лыбанна төлүөхтөрө, ма-
на соруван туран кулаба-
ны огоруу суох, арай
дьаладай быһыы бвар
диэи кинитиннэрдэ. Оттон
«Дьоксуускай» комбинат
директора Петр Ефре-
мов холоубунай дьыала
тохтотуллубутуттан ула-
ханнык соһуйда.

—Суут органиара хайдах да быһаардынар, биһиги 8 мөл. солк. нэриэз үбү мэллэтэриһинит биэр суол.

РАЙПОТРЕБСООЮУ
КЫТА ИЛИН-КЭЛИН
ТУСУЙӨХТЭРЭ

СУНТААР. Табаары бодьобун нининэ аяллангыч табаар эргингир түргэтлэжкн днэ этэлэр райпотребсоюз үлэһиттэрэ. Толобур улахантантан, банк кредит нин бырыһаана үрдүгүттэн райпотребсоюз кырата суох көчөөккө киирэр. Софотох биир ый устата ол 107 мал, солн. тэгнэстэ. Үп тинибэтннэ табаар сөрөх көрүгүнэртэр ахсаан онголуудубата.

Оройуон дьаһалтатын байылыга Александр Петров быһыны-майгыны атыннык сымаллыыр. Кини райпотребсоюз кыһалдалаах да буоллагына, онуоха ити тэрилтэ үлэниитэрэ байалар буруйдаахтар дьин ааһар. Ону илэ көрдөрөөрү, кэлэнииниһэни табаарынан, айыһан-үөлүнэн хаачыһаары, оройуон дьаһалтата эргин райпотребсоюздга сыйгыһа суох сулууснаһын тэрийэргэ быһаарда. Сотору райпотребсоюзбу кытта илин-кэлин түсүһөр сага тэрилтэ үлэлээбитиниз барыа-ка.

